

**ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
«УНІВЕРСИТЕТ КОРОЛЯ ДАНИЛА»**

Факультет суспільних і прикладних наук

Кафедра права та публічного управління

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з методичної роботи

МШ **Ярослав ШТАНЬКО**

“30” 08 2024 р.

РИМСЬКЕ ПРИВАТНЕ ПРАВО

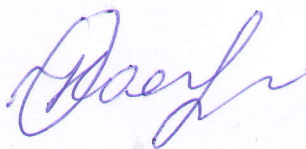
СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Галузь знань:	08 Право
Спеціальність:	081 Право
Освітньо-професійна програма:	“Право”
Освітній рівень:	перший (бакалаврський)
Статус дисципліни:	обов’язкова
Мова викладання, навчання та оцінювання:	українська

**Івано-Франківськ
2024**

РОЗРОБНИК:

К.Ю.Н., доцент,
професор кафедри права
та публічного управління

Оксана КАЛЕНІЮК

ЗАТВЕРДЖЕНО:

на засіданні кафедри права та публічного управління
протокол № 1 від 30 серпня 2024

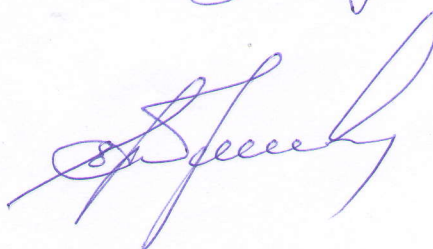
В.о. завідувача кафедри

Олександра ПТАШНИК

УЗГОДЖЕНО:

Гарант ОПП

Євген ПИСЬМЕНСЬКИЙ

СХВАЛЕНО:

на засіданні Науково-методичної ради,
протокол № 1 від 30.08.2024р

e-mail	oksana.kaleniuk@ukd.edu.ua
Номер аудиторії чи кафедри	Кабінет №1, 1 Поверх
Посилання на сайт	https://ukd.edu.ua
Сторінка курсу в СДО	https://online.ukd.edu.ua/course/view.php?id=4726

ВСТУП

Анотація навчальної дисципліни: навчальна дисципліна «Римське приватне право» вивчає процес становлення та розвитку основних інститутів приватного права у правовій системі Римської держави. Навчальна дисципліна «Римське приватне право» спрямована на засвоєння студентами спеціальності 081 «Право» основних понять, визначень, дефініцій, категорій, усталених формулювань та юридичних процесуальних термінів сучасної європейської юриспруденції латинською мовою тощо.

Мета дисципліни: формування у студентів цілісної системи знань про загальнотеоретичні засади римської та сучасної цивілістики, ознайомлення студентів з основними положеннями римського приватного права, історією виникнення римського права та рецепцією сучасним правом, формування уявлень про основні реалії античного світу, засвоєння основ правового регулювання сімейних, речових, зобов'язальних, спадкових, процесуальних відносин в Стародавньому Римі, а також інших категорій та інститутів, які сьогодні в більшості своїй рецепційовані в цивільному праві України, та уміння практичного застосування цих знань у діяльності юриста.

Завдання дисципліни: набуття студентами знань та розуміння змісту основних положень та принципів римського приватного права; особливостей його формування та розвитку, аналіз основних джерел римського приватного права, формування у студентів правового світогляду та мислення, закріплення необхідних юридичних знань з метою вирішення конкретних питань практичної діяльності та сприяння вибору правильної правової поведінки у сучасному світі.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студенти повинні:

знати: основні теоретичні поняття римського приватного права: поняття права власності, види прав власності, захист прав власності, види прав на чужі речі, набуття і припинення права власності, поняття та процес приватизації тощо, термінологію римського приватного права, систему та зміст джерел права Стародавнього Риму, роль та значення того чи іншого інституту римського приватного права, рецепцію римського приватного права в Європі, та в Україні зокрема;

вміти: формувати власний науковий світогляд, аналізувати і тлумачити правові норми, володіти правовою термінологією, засвоювати теоретичні положення, застосовуючи їх на практиці; зіставляти юридичні конструкції римського приватного права з конструкціями сучасного цивільного права України, аналізувати власні світоглядні позиції та загальноукраїнські і світові тенденції.

Компетентності та результати навчання, яких набувають здобувачі освіти внаслідок вивчення навчальної дисципліни «Римське приватне право» компетентностей та програмних результатів навчання вказано відповідно до ОПП «Право» (2024/2025), розробленої згідно до стандарту вищої освіти за спеціальністю 081 «Право» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти (затвердженого наказом МОН України №644 від 20.07.2022 року)

Шифр та назва компетентності	Шифр та назва програмних результатів навчання
<p>ЗК13. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя..</p>	<p>ПРН 3. Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел</p> <p>ПРН14. Використовувати статистичну інформацію, отриману з першоджерел та вторинних джерел для правничої діяльності.</p>
	<p>ПРН5. Вільно використовувати для правничої діяльності доступні інформаційні технології і бази даних.</p> <p>ПРН16. Використовувати комп'ютерні програми, необхідні у правничій діяльності.</p>
<p>СК2. Здатність аналізувати ретроспективи розвитку правових явищ та процесів у контексті їх впливу на сучасну правову систему</p>	<p>ПРН 18. Застосовувати в професійній діяльності основні сучасні правові доктрини, цінності та принципи функціонування національної правової системи.</p>

СК 8. Здатність застосовувати правові принципи та доктрини	ПРН 19. Пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів.
СК 12. Здатність аналізувати правові проблеми та обґрунтовувати правові позиції.	ПРН20. Виокремлювати і аналізувати юридично значущі факти і робити обґрунтовані правові висновки.

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Курс	2		
Семестр	3		
Кількість кредитів ЄКТС	3__		
Аудиторні навчальні заняття		денна форма	заочна форма
	лекції	__ 28 год.	__ 8 год.
	семінари, практичні	__ 28 год.	__ 8 год.
Самостійна робота		__ 34 год.	__ 74 год.
Форма підсумкового контролю	Залік		

Структурно-логічна схема вивчення навчальної дисципліни:

Пререквізити	Постреквізити
Історія держави і права зарубіжних країн	Цивільне право
Історія вчень про державу і право	Міжнародне приватне право
Теорія держави і права	Міжнародне публічне право

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Перелік тем лекційного матеріалу

Змістовий модуль 1.

Поняття, система, джерела римського приватного права, право власності за римським приватним правом, сімейні правовідносини

Тема 1. Предмет та система римського приватного права (2 год.)

Поняття римського приватного права. Різниця між приватним і публічним правом. Основні системи римського приватного права (*jus civile* – приватне право, *jus gentium* – право народів, *jus pretorium* – преторське право). Процес поступового зближення і злиття цих систем. Історичне значення римського права. Українська юридична література з питань римського приватного права.

Тема 2. Джерела римського права (2 год.)

Склад джерел римського приватного права до поч. I ст. н.е. Право приватне і право преторське. Римські магістрати і значення їх едиктів для вироблення нової системи права. Кодифікація едиктів. Діяльність юристів. Форми їх діяльності. Значення римської юриспруденції для формування і розвитку права. Види літературних творів римських юристів. Постанови народних зборів. Імператорські конституції. Кодифікація Юстиніана. Інституції, їх зміст і система. Дигести, їх склад та зміст. Новели.

Тема 3. Суб'єкти цивільного права (2 год.)

Поняття особи. Основні ознаки суб'єкта права. Поняття, зміст та умови повної правоздатності. Втрата та обмеження правоздатності в Римі. Поняття і зміст дієздатності. Причина і форми обмеження дієздатності фізичних осіб у Римі, Повне позбавлення честі і приниження честі. Правове становище різних категорій осіб. Правове становище римських громадян. Правове положення рабів. Пекулій як форма експлуатації рабів. Способи встановлення і припинення рабства. Поняття юридичної особи. Підстави виникнення та припинення юридичних осіб.

Тема 4. Захист суб'єктивного права (4 год.)

Поняття здійснення права. Поняття і класифікація римських позовів. Захист і заперечення проти позовів. Особливі засоби преторського захисту. Форми захисту суб'єктивних прав. Позовна давність.

Тема 5. Речі як об'єкти права (4 год.)

Поняття і система речових прав. Поняття і класифікація речей. Манципні і неманципні речі. Рухомі і нерухомі речі. Споживні і неспоживні речі. Подільні і неподільні речі.

Тема 6. Власність (4 год.)

Поняття власності. Зміст і поняття права власності. Його види. Право володіння. Право користування. Право розпорядження. Способи набуття права власності. Втрата і захист права власності.

Тема 7. Сімейні правовідносини у Стародавньому Римі (2 год.)

Поняття сім'ї. Агнатське і когнатське споріднення. Шлюб та його види (законний римський шлюб і шлюб, що укладався між переґрінами та іншими вільними, які не мали права вступати до римського законного шлюбу). Римський законний шлюб, його види. Поняття конкубіату. Умови вступу в шлюб. Укладення та припинення шлюбу. Причини розлучення. Особисті і майнові відносини подружжя. Інститут приданого. Інститут дарування з боку чоловіка. Зміст батьківської влади. Відносини батька і дітей. Відносини між матір'ю та дітьми. Аналіз правового положення дітей. Узаконення та всиновлення. Припинення батьківської влади. Опіка та піклування.

Змістовий модуль II.

Спадкове право, загальне вчення про зобов'язання, договори як джерела зобов'язань, зобов'язання ніби з договорів, деліктні зобов'язання

Тема 8. Спадкове право (2 год.)

Поняття спадкового права. Основні етапи розвитку римського спадкового права. Спадкування за давнім цивільним правом. Спадкування за преторським едиктом. Спадкування за імператорськими законами. Спадкування в праві Юстиніана. Поняття спадкування та основні його види. Спадкування за законом. Сторони в договорі спадкування. Спадкування за заповітом. Поняття та суть заповіту. Порядок оформлення заповіту. Обов'язкова частка. Спадкування за законом. Послідовність спадкування за законом. Поняття та значення відкриття спадщини. Прийняття спадщини. Порядок відкриття і прийняття спадщини.

Тема 9. Зобов'язальне право (2 год.)

Характеристика зобов'язального права. Поняття зобов'язання, зміст, види. Підстави виникнення зобов'язань. Сторони в зобов'язанні, зміна сторін у зобов'язанні. Виконання зобов'язань. Наслідки невиконання зобов'язань. Засоби забезпечення виконання зобов'язання. Договір. Види договорів. Умови дійсності договорів. Укладення договору і представництво.

Тема 10. Договори як джерела зобов'язань (2 год.)

Вербальні договори. Стипуляція. Порядок укладення та зміст. Літеральні договори. Реальні договори. Позика і позичка. Позика, як найдавніший вид реальних договорів. Поняття та різновиди договору схову. Секвестр, або секвестрація, як особливий вид поклажі. Договір застави. Консенсуальні договори. Договір купівлі-продажу. Права і обов'язки сторін. Договір майнового найму. Права та обов'язки наймодавця та наймача. Договір підряду. Договір доручення. Договір товариства, як консенсуальний контракт. Безіменні контракти (договори міни та оціночний договір). Пакти та їх види.

Тема 11. Зобов'язання ніби з договорів. Деліктні зобов'язання (2 год.)

Загальне поняття зобов'язання ніби із договору. Ведення чужих справ без доручення. Підстави виникнення зобов'язань. Сторони в зобов'язанні, зміна сторін у зобов'язанні. Виконання зобов'язань. Наслідки невиконання зобов'язань. Засоби забезпечення зобов'язань. Ведення чужих справ без доручення, необхідні елементи та правові наслідки. Зобов'язання, що виникають із необгрунтованого збагачення. Позов про повернення майнового представлення. Позов про повернення краденого. Позов про повернення

одержаного несправедливо чи за неправильною підставою. Поняття та суть делікту, тобто зобов'язань що виникають з цивільних правопорушень. Характер відповідальності, що виникає ніби з деліктів. Обсяг відповідальності. Особиста образа. Крадіжка – як будь-яке протиправне і корисливе посягання на чужий майновий інтерес. Неправомірне пошкодження та знищення чужого майна. Загальне поняття і види зобов'язань ніби із приватних деліктів.

Зміст самостійної роботи здобувачів

Розподіл годин, виділених на вивчення дисципліни:

Найменування видів робіт	Розподіл годин за формами навчання	
	денна	заочна
Самостійна робота, год, у т.ч.:	60	80
Опрацювання матеріалу, викладеного на лекціях	10	20
Підготовка до семінарських занять та контрольних заходів	10	20
Підготовка звітів з практичних робіт	20	10
Підготовка до поточного контролю	10	10
Опрацювання матеріалу, винесеного на самостійне вивчення	10	20

ПОЛІТИКА КУРСУ

Відвідування занять є важливою складовою навчання. Усі пропущені заняття мають бути відпрацьовані. Дозволяється вільне відвідування лекцій студентам за індивідуальним графіком навчання. Якщо студент відсутній з поважної причини, він/вона презентує виконані завдання під час самостійної підготовки та консультації викладача. Усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у встановлений термін.

Усі учасники освітнього процесу повинні дотримуватися норм і правил внутрішнього розпорядку відповідно до Статуту ЗВО «Університет Короля Данила», Правил поведінки здобувачів освіти та Кодексу корпоративної етики. Кожен студент має виявляти наполегливість, старанність, зацікавлення дискутувати, ставити запитання викладачеві як під час лекцій, так і під час семінарських чи практичних занять.

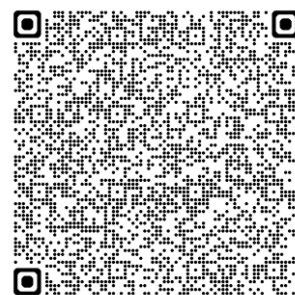
Усі учасники освітнього процесу повинні дотримуватися навчальної етики, поважно ставитися один до одного, бути урівноваженими, уважними та дотримуватися дисципліни й часових (строкових) параметрів навчального процесу.

:

1) щодо системи поточного і підсумкового контролю

Організація поточного та підсумкового семестрового контролю знань студентів, проведення практик та атестації, переведення показників академічної успішності за 100-бальною шкалою в систему оцінок за національною шкалою здійснюється згідно з «Положенням про систему поточного і підсумкового контролю, оцінювання знань та визначення рейтингу здобувачів освіти». Ознайомитись з документом можна за [покликанням](#).

2) щодо оскарження результатів контрольних заходів

Здобувачі вищої освіти мають право на оскарження оцінки з дисципліни отриманої під час контрольних заходів. Апеляція здійснюється відповідно до «Положення про політику та врегулювання конфліктних ситуацій». Ознайомитись з документом можна за [покликанням](#).

3) щодо відпрацювання пропущених занять

Згідно «Положення про організацію освітнього процесу» здобувач допускається до семестрового контролю з конкретної навчальної дисципліни (семестрового екзамену,

диференційованого заліку), якщо він виконав усі види робіт, передбачені на семестр навчальним планом та силабусом/робочою програмою навчальної дисципліни, підтвердив опанування на мінімальному рівні результатів навчання (отримав ≥ 35 бали), відпрацював визначені індивідуальним навчальним планом всі лекційні, практичні, семінарські та лабораторні заняття, на яких він був відсутній. Ознайомитись з документом можна за [покликанням](#).

4) щодо дотримання академічної доброчесності

«Положення про академічну доброчесність» закріплює моральні принципи, норми та правила етичної поведінки, позитивного, сприятливого, доброчесного освітнього і наукового середовища, професійної діяльності та професійного спілкування спільноти Університету, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання. Ознайомитись з документом можна за [покликанням](#).

5) щодо використання штучного інтелекту

«Положення про академічну доброчесність» визначає політику щодо використання технічних засобів на основі штучного інтелекту в освітньому процесі. Ознайомитись з документом можна за [покликанням](#). «Положення про систему запобігання та виявлення академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації та фальсифікації академічних творів» містить рекомендації щодо використання в академічних текстах генераторів на основі штучного інтелекту. Ознайомитись з документом можна за [покликанням](#).

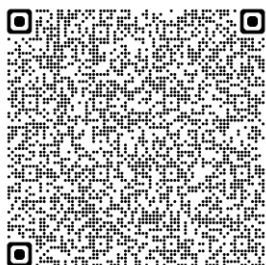
6) щодо використання технічних засобів в аудиторії та правила комунікації

Використання мобільних телефонів, планшетів та інших гаджетів під час лекційних та практичних занять дозволяється виключно у навчальних цілях (для уточнення певних даних, перевірки правопису, отримання довідкової інформації тощо). На гаджетах повинен бути активований режим «без звуку» до початку заняття. Під час занять заборонено надсилання текстових повідомлень, прослуховування музики, перевірка електронної пошти, соціальних мереж тощо, окрім виробничої необхідності. Під час виконання заходів контролю використання гаджетів заборонено (за винятком, коли це передбачено умовами його проведення). У разі порушення цієї заборони результат анулюється без права перескладання.

Комунікація відбувається через електронну пошту і сторінку дисципліни в Moodle.

7) щодо зарахування результатів навчання, здобутих шляхом формальної/інформальної освіти

Процедури визнання результатів навчання, здобутих шляхом формальної/інформальної освіти визначаються «Положенням про порядок визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та / або інформальної освіти». Ознайомитись з документом можна

за [покликанням](#).

Під час вивчення навчальної дисципліни «Римське приватне право» студентам надається можливість перерахування неформальної освіти. До прикладу, із запропонованого переліку можна пройти сертифіковані (безкоштовні) курси на освітніх платформах, відтак сертифікат, який отримали під час навчання, – є підтвердженням засвоєння студентом окремих тем, що включені у зміст дисципліни.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

При вивченні дисципліни застосовується комплекс методів для організації навчання студентів з метою розвитку їх логічного та абстрактного мислення, творчих здібностей, підвищення мотивації до навчання та формування особистості майбутнього фахівця.

Програмний результат навчання	<u>Метод навчання</u>	<u>Метод оцінювання</u>
ПРН 3. Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел	бесіда бесіда-діалог	усний контроль програмований контроль
ПРН14. Використовувати статистичну інформацію, отриману з першоджерел та вторинних джерел для правничої діяльності.	Індуктивний метод	програмований контроль поточний контроль
ПРН5. Вільно використовувати для правничої діяльності доступні інформаційні технології і бази даних.	комп'ютерні і мультимедійні методи	програмований контроль поточний контроль

ПРН16. Використовувати комп'ютерні програми, необхідні у правничій діяльності.	комп'ютерні і мультимедійні методи	програмований контроль усний контроль
ПРН 18. Застосовувати в професійній діяльності основні сучасні правові доктрини, цінності та принципи функціонування національної правової системи.	комп'ютерні і мультимедійні методи творчий	самооцінювання
ПРН 19. Пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів.	проблемно-пошуковий мозковий штурм рольові і ділові ігри	програмований контроль
ПРН20. Виокремлювати і аналізувати юридично значущі факти і робити обґрунтовані правові висновки.	творчий дискусія, диспут рольові і ділові ігри	самооцінювання

■

ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Вид	Зміст	% від загальної оцінки	Бал	
			min	max
Поточні контрольні заходи	всього	60	35	60
Підсумкові контрольні заходи	екзамен	40	24	40
Всього:	-	100	60	100

Процедура проведення контрольних заходів, а саме поточного контролю знань протягом семестру та підсумкового семестрового контролю, регулюється «Положенням про систему поточного та підсумкового контролю оцінювання знань та визначення рейтингу студентів».

Фіксація **поточного** контролю здійснюється в “Електронному журналі обліку успішності академічної групи” на підставі чотирибальної шкали – “2”; “3”; “4”; “5”. У разі відсутності студента на занятті виставляється “н”. За результатами поточного контролю у Журналі, автоматично визначається підсумкова оцінка, здійснюється підрахунок пропущених занять.

Критерії оцінювання:

«незадовільно»	володіє навчальним матеріалом на рівні елементарного розпізнавання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів, що позначаються окремими словами чи реченнями; володіє матеріалом на елементарному рівні засвоєння, викладає його уривчастими реченнями, виявляє здатність висловити думку на елементарному рівні; володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу;
«задовільно»	володіє матеріалом на початковому рівні, значну частину матеріалу відтворює на репродуктивному рівні; володіє матеріалом на рівні, вищому за початковий, здатний за допомогою викладача логічно відтворити значну його частину; може відтворити значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень, за допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, порівнювати та робити висновки, виправляти допущені помилки;
«добре»	здатний застосовувати вивчений матеріал на рівні стандартних ситуацій, частково контролювати власні навчальні дії, наводити окремі власні приклади на підтвердження певних тверджень: вміє порівнювати, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, в цілому самостійно застосовувати її на практиці, контролювати власну діяльність, виправляти помилки і добирати аргументи на підтвердження певних думок під керівництвом викладача; вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, та вміє застосовувати його на практиці; вільно розв'язує задачі в стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, добирає переконливі аргументи на підтвердження вивченого матеріалу;
«відмінно»	виявляє початкові творчі здібності, самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності, оцінює окремі нові факти, явища, ідеї; знаходить джерела інформації та самостійно використовує їх відповідно до цілей, поставлених викладачем; вільно висловлює власні думки і відчуття, визначає програму особистої пізнавальної діяльності, самостійно оцінює різноманітні життєві явища і факти, виявляючи особисту позицію щодо них; без допомоги викладача знаходить джерела інформації і використовує одержані відомості відповідно до мети та завдань власної пізнавальної діяльності; використовує набуті знання і вміння в нестандартних ситуаціях; виявляє особливі творчі здібності, самостійно розвиває власні обдарування і нахили, вміє самостійно здобувати знання.

Усі пропущені заняття, а також негативні оцінки студенти зобов'язані відпрацювати впродовж трьох наступних тижнів. У випадку недотримання цієї норми, замість “н” в журналі буде виставлено “0” (нуль балів), без права перездачі. Відпрацьоване лекційне заняття в електронному журналі позначається літерою «в».

До підсумкового контролю допускаються студенти які за результатами поточного контролю отримали не менше 35 балів. Усі студенти, що отримали 34 балів і менше, не допускаються до складання підсумкового контролю і на підставі укладання додаткового договору, здійснюють повторне вивчення дисципліни впродовж наступного навчального семестру. За результатами підсумкового контролю (диференційований залік/екзамен) студент може отримати 40 балів. Студенти, які під час підсумкового контролю отримали 24 бали і менше, вважаються такими, що не здали екзамен/диференційований залік і повинні йти на перездачу.

Загальна семестрова оцінка з дисципліни, яка виставляється в екзаменаційних відомостях оцінюється в балах (згідно з **Шкалою оцінювання знань за ЄКТС**) і є сумою балів отриманих під час поточного та підсумкового контролю.

Шкала оцінювання знань за ЄКТС:

Оцінка за національною шкалою	Рівень досягнень, %	Шкала ECTS
Національна диференційована шкала		
Відмінно	90 – 100	A
Добре	83 – 89	B
	75 – 82	C
Задовільно	67 – 74	D
	60 – 66	E
Незадовільно	35 – 59	FX
	0 – 34	F
Національна недиференційована шкала		
Зараховано	60 – 100	-
Не зараховано	0 – 59	-

Студенти, які не з'явилися на екзамені без поважних причин, вважаються такими, що одержали незадовільну оцінку.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Основи римського приватного права [Текст]: підручник / за заг. ред. Борисової В.І. та Баранової Л.М. Харків: Право, 2024. 224 с..
2. Калюжний Р.А. Римське приватне право: підр. для вищ. навч. закл. / Р.А. Калюжний, В.М. Вовк. К.: Атіка, 2023. 408 с.
3. Лубко І. Основи римського практичного права: практичний посібник / І. Лубко. Черкаський національний університет ім. Б. Хмельницького, 2022. 92 с.
4. Макарчук В. С. Основи римського приватного права: навч. посіб. [вид. 2 ге, допов.] / В. С. Макарчук. Х.: Право, 2023. 256 с.
5. Орач Є. М. Римське приватне право: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / Є. М. Орач, Б. Й. Тищик. К.: Ін Юре, 2024. 392 с.
6. Підпригора О.А. Римське право: Підручник / О.А. Підпригора, Є.О. Харитонов. К.: Юрінком-Інтер, 2022. 528 с.
7. Підпригора О.А. Основи римського цивільного права. Київ, 2024.
8. Підпригора О.А. Основи римського приватного права. Київ, 2022.
9. Покровський І. А. Історія римського права Дніпро, 2022.
10. Макарчук В.С. Основи римського приватного права. Київ, 2022.
11. Харитонов Є.О. Римське право: посібник. Харків, 2022.
12. Підпригора О.А., Харитонов Є.О. Основи римського цивільного права. – Харків, 2021.

Додаткова література

1. Никифоров Б.С. Латинська юридична фразеологія. К., 2023.
2. Дігести Юстиніана. Вибрані фрагменти в перекладі І. С. Преторського.
3. Тищик Б.Й., Орач Є.М. Основи римського приватного права: підручник. Київ, 2023.
4. Римське право. Інституції. Харків, 2024.
5. Новицький І.Б. Основи римського цивільного права: Підручник. Харків, 2022.
6. Страхов М.М. Держава і право Стародавнього Світу. Харків, 2022.
7. Дроміков В.К. Римське приватне право. Видавництво Київського Університету. Київ, 2022.
8. Косарев А.І. Римське право. К., 2023.

9. Муромцев С. Цивільне право Стародавнього Риму. Навчальний посібник. К., 2018.

10. Агафонов С.А. Римське право: Навч.-метод. посібник для самостійного вивчення дисципліни. К., 2023.

.....

Електронні інформаційні ресурси

1. Римське право. Конспект лекцій (Шаповалова) http://thelaw.at.ua/load/juridichna_literatura/rimske_privatne_pravo/rimske_pravo_konspekt_lekcij_shapovalova/12-1-0-152

2. Орач Є. М., Тищик Б.Й. – Основи римського приватного права: Навчальний посібник. Львів: Ред.-вид. відділ Львів. ун-ту, 2022. 238с. http://thelaw.at.ua/load/juridichna_literatura/rimske_privatne_pravo/orach_e_m_tishchik_b_j_osnovi_rimskogo_privatnogo_prava_navchalnij_posibnik_lviv_red_vid_viddil_lviv_un_tu_2022_238s/12-1-0-43

3. Основи римського приватного Права: Навчальний посібник. Львів: Ред.-вид. відділ Львів, ун-ту, 2023. 238с. <http://pravo.biz.ua/content/002/>